

PRILOG STUDIJI ZLATKA POSAVCA O EMANUELU SLADOVIĆU

U 10. broju od 1989. (XXV) godine na 541—543. strani zagrebačkoga književnoga časopisa »REPUBLIKA« nalazi se vrlo pregledan i informativan osvrt hrvatskoga filozofa i estetičara Zlatka Posavca o Senjaninu i profesoru Senjske gimnazije iz sredine 19. stoljeća Emanuelu Sladoviću pod naslovom »Estetički temelj poetike Mane Sladovića«. Taj Posavčev osvrt ujedno je i stručan filozofsko-analitički prikaz Sladovićeve estetičke nazore jer je Emanuel Sladović jedan od prvih estetičara i teoretičara poezije šezdesetih godina prošloga stoljeća u Hrvata. Kako je Emanuel Sladović veoma zanimljiva i dovoljno neproučena književnička ličnost ne samo u kulturnom i naučnom životu tadanjega grada Senja i Hrvatskoga primorja nego i u Hrvatskoj uopće, stoga je Posavčeva analitička studija, kao kritički osvrt o Emanuelu Sladoviću, vrijedan prilog istraživanju za povijest estetike u Hrvata. Tom se naučno-filozofskom problematikom Zlatko Posavec bavi već duže vremena i to znalački i uspješno. U toj studiji literarno-revijskoga karaktera Posavec navodi da je Emanuel Sladović umro 1858. godine (1) i da godina njegova rođenja nije poznata. Prema piščevu navodu, informaciju o godini smrti i o rođenju našao je u nedovršenome djelu Antuna Barca »Hrvatska književnost«, i to onda kao meritorno prihvatio u svojoj studiji. Da taj Posavčev vrijedan naučni prilog proučavanju sladovićeve estetike i teorije književnosti ne bude manjkav i djelomično ostao nepoznat, ovom kraćom bilješkom želim ga upotpuniti i zatim informirati što je do sada o tome meni poznato.

Emanuel Sladović rođen je 1. kolovoza 1819. godine u Senju. To je poznato i starinsko senjsko prezime, a spominje se uz pojedine događaje grada Senja i to u njegovoj društvenoj i političkoj gradskoj kronici. Tako se već 1698. godine među gradskim pučkim bunama što su poznate pod zajedničkim nazivom »Senjska smutnja« spominju Anton, Pave, Jure i Pere Slado(e)vić. Njihova se imena nalaze među brojnim potpisanim građanima senjskim koji su podigli pismenu tužbu 14. siječnja 1698. godine protiv nenarodnoga rada braće Petra i Filipa Vukasovića (v. R. Lopašić: Spomenici Hrvatske vojne Krajine, knj. III, Zagreb 1889, str. 119). Tako se i točna oznaka dana, mjeseca i godine rođenja Emanuela Sladovića spominje u Biografij-skome rječniku pod naslovom »Zaslužni i znameniti Senjani« u knjižici Pave Tijana: »Senj, kulturno-historijska šetnja gradom«. Tu knjižicu je u turističke

svrhe i zbog propagiranja interesa grada Senja izdao »Senjski klub« u Zagrebu 1931. godine kako bi Senjanima i senjskim gostima — prema Predgovoru — »... pružili pregled povijesti svoga grada i omogućili bolje i točnije upoznati njegove znamenitosti.« To navodim zbog toga da se ne bi pomislilo da je ta knjižica pisana u stilu modernih vodiča po primorskim turističkim mjestima i gradovima s određenom propagandno-reklamnom svrhom. To je djelce što sadrži ukratko sve što je korisno saznati o Senju, njegovoj prošlosti, bibliografiji i o zaslužnim i znamenitim Senjanima kao i onim znamenitim i spomena vrijednim ljudima koji su u Senju djelovali ili polazili senjske škole. Tako na 56. strani toga Biografijskoga rječnika o Emanuelu Sladoviću stoji, s par oskudnih riječi, samo to da je bio svećenik i profesor u Senjskoj gimnaziji.

Osim toga, o Emanuelu Sladoviću nalaze se i neki službenički detalji iz njegova života u KRONICI gimnazije u Senju (Chronik des Gymnasiums in Zengg) što ju je napisao privremeni direktor zavoda prof. Stjepan Sabljak u njemačkome jeziku. Ta Kronika je kao dio prvog pokušaja pisanja sistematske povijesti Senja (Historisch-topografische Skizze von Zengg). Kronika je izišla u godišnjem Izvještaju Senjske gimnazije za 1853. godinu.

U Kronici za tu godinu stoji da je Odlukom visokog ratnog ministarstva od 19. rujna 1850. godine (B. 4202) i Naredbom visoke zemaljske vojne komande od 26. rujna iste godine (Q 6971) opunomoćena gimnazijska direkcija da za 12. ispražnjeno mjesto suplenta postavi provizorno viši učitelj

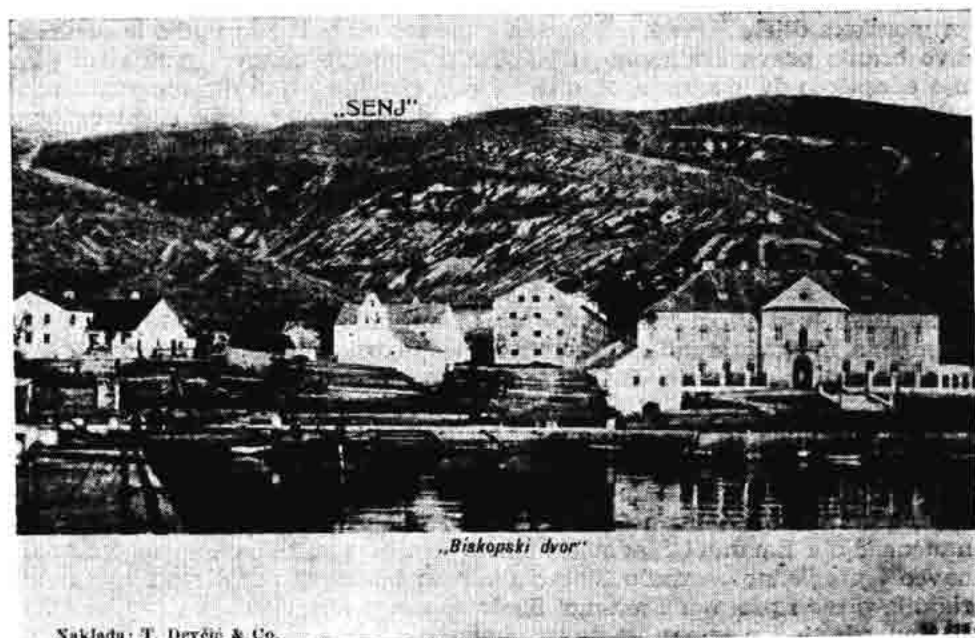
Sl. 151. — Stara zgrada senjske gimnazije, oko 1930.

senjske glavne pučke škole svjetovni svećenik Emanuel Sladović. Tako je Emanuel Sladović, nalazeći se već od 1844. godine u dušobrižništvu (in der Seelsorge), postao viši učitelj u gimnaziji od 1. listopada 1850. godine. U školskoj godini 1852/53. navodi se dalje da je suplent Emanuel Sladović koristio ljetne praznike i dva mjeseca od školskoga vremena za polaganje državnog ispita u Beču (zur Ablegung der Lehramtsprüfung), pa je tako tom stečenom diplomom dobio službovanje za područje više gimnazije. Osim navedenoga ništa se više ne spominje, pa stoga zaključujemo da je Emanuel Sladović službovao u Senjskoj gimnaziji od 1. listopada 1850. godine pa sve do smrti.

O Emanuelu Sladoviću i njegovu životu ne znamo zasad nažalost ništa više i značajnije. Umro je razmjerno mlad, navršivši jedva 37 godina života. Bit će da je poput mnogih drugih senjskih kulturnih i naučnih pregaralaca bio tih, povučen i skroman, upućen na sebe, na svoj svakodnevni posao i na intenzivan naučni rad. U vrijeme Sladovićeve rada i službovanja djelovali su u Senju i neki Sladovićevi vršnjaci, drugi spomena vrijedni ljudi, pa ćemo i navesti neke. Tako je Ivan Radetić bio pisac slavističkih studija i povijesti o hrvatskoj tradicionalnoj književnosti, a Ivan Črnčić pisac povijesti krčke i senjske biskupije; Franjo Vaniček, kao historik, pisac je prvoga kompletnoga djela o Hrvatskoj Vojnoj krajini u njemačkome jeziku, a direktor Senjske gimnazije Stjepan Sabljak, kao uvaženi historičar i latinist, prvi je pokušao napisati povijest Senja, pa su taj njegov početni pokušaj i rad kasnije nastavili Ivan Kukuljević i Mile Magdić, napisavši kratku i nepotpunu povijest grada Senja. Među njima najviše se isticao biskup Mirko Ožegović ne samo po svome biskupskome položaju nego i po zaslugama što ih je stekao za grad Senj i senjsku biskupiju. Ožegović je bio ponajprije bogoslovski pisac, zatim aktivni suradnik Hrvatskoga narodnoga preporoda (ilirizma) u primorskom dijelu Hrvatske i poslanik na saboru u Požunu gdje je neustrahivo branio prava kraljevine Hrvatske. U Senju je obnovio gimnaziju i za nju adaptirao dvije zgrade, otvorio uz bogosloviju i filozofiju, utemeljio konvikt za siromašne mladiće i podigao nove biskupske dvore što su za vrijeme bombardiranja do temelja porušeni u II svjetskome ratu. Tome senjskome naučnome krugu pripadao je i Emanuel Sladović i tako su oni svojim naučnim i književnim radom i djelovanjem stvorili Senj središtem i žarištem kulturnog, političkog i društvenoga života u Hrvatskome primorju.

Emanuel Sladović napisao je više naučnih djela i rasprava. Od studija spominjemo samo one što su objavljene u godišnjim gimnazijskim izvještajima. Tako je u Programu (Izvještaju) Senjske gimnazije za 1853. godinu štampana njegova studija »Prinos slovnici jugoslavenskoj«, na str. 1—16, a za 1856. godinu rasprava »Griechisch, lateinisch und slavisch in ihrer Wechselseitigkeit«, na str. 3—12. Sladović je i prvi pisac kompleksne povijesti senjske biskupije na hrvatskome jeziku (Povesti biskupijah senjske i modruške ihi krbavske«. Trst 1856), iako je bio prije kompendioznoga pokušaja: od starijih — senjski biskup Martin Brajković (1664—1708) u latinskome jeziku, a od mlađih — Ivan Črnčić (1831—1897) u hrvatskome jeziku. Ostala naučna djela Emanuel Sladović objavio je drugdje, ili kak je to temeljito naveo i pregledno razradio Zlatko Posavac u već citiranoj studiji. Naučni radnik, pisac i profesor Emanuel Sladović umro je u Senju 29. ožujka 1857. godine, gdje je i pokopan. Time ispravljamo i Barčev nepotpun navod o godini rođenja i smrti Emanuela Sladovića.

Nekoliko ovih navoda neka bude mali prilog Posavčevoj studiji, čime postaje tako potpunija i cjelovitija u odnosu na ovoga vrlog i zaslužnoga naučnoga radnika, jer će kao takva sadržajno sigurno ući u filozofijsku hrestomatiju i povijest estetike u Hrvata novijega vremena. Ona je tako u nas i prvi sistematijski pokušaj obrade rada i naučnih rezultata toga vrijednoga i marljivog estetičara i književnog teoretičara, Senjanina Emanuela Sladovića.

Sl. 152. — Predio sv. Ambroza sa lukom, oko 1910.